

Єманов В.В., кандидат військових наук,
старший науковий співробітник, перший заступник начальника
Національної академії Національної гвардії України
з навчальної та методичної роботи, м. Харків

Бєлай С.В., доктор наук з державного управління, професор,
заступник начальника навчально-наукового центру організації освітнього
процесу – начальник науково-методичного відділу
Національної академії Національної гвардії України, м. Харків

Трєбюк В.І., кандидат військових наук, доцент,
начальник навчально-наукового центру організації освітнього процесу
Національної академії Національної гвардії України, м. Харків

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Широкомасштабне вторгнення у 2022 році російських військ стало поштовхом для масштабних і структурних реформ у сфері безпеки і оборони України. Головним напрямом цієї стратегії є поступове реформування сил сектору безпеки і оборони України до стандартів ЄС та НАТО. Тому сьогодні військові формування та правоохоронні органи спеціального призначення України проходять шлях розбудови за зразком сил безпеки і оборони провідних країн світу. Ключовим етапом у процесі модернізації та оновлення складових сектору безпеки і оборони України є формування сучасної системи освіти.

З метою забезпечення готовності сил оборони України до надання відсічі збройній агресії проти України, досягнення високого рівня операційної сумісності, міжвідомчої взаємодії, координації дій Збройних Сил та інших складових сил оборони під час планування і проведення спільних операцій на рівні об'єднаних штабів за стандартами та процедурами НАТО, комплектування їх вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом, поступового переходу до засад професійної армії Постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490) впроваджено Концепцію трансформації системи військової освіти в якій

застосовано нові підходи до формування структури і змісту системи військової освіти [1].

Однак зазначені концептуальні трансформаційні зміни стосуються тільки системи військової освіти, враховують потреби виключно сил оборони України й не враховують особливості службово-бойової діяльності складових сектора безпеки і оборони України.

Додомо, що науковою спільнотою розглянуто достатній обсяг проблематичних напрямів розвитку військової освіти. Однак питання удосконалення системи підготовки та перепідготовки персоналу сектору безпеки і оборони України в умовах відсічі збройної агресії майже не вивчалися, що й обумовило актуальність цього наукового дослідження.

Отже, на сьогоднішній день, з метою ефективного виконання завдань із забезпечення національної безпеки у силах безпеки України гостро стоїть питання поповнення офіцерськими кадрами штатних підрозділів [2]. Нові виклики закономірно спонукають до раціонального вирішення шляхом розвитку військової освіти у формі неформальної освіти, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

Проведеними попередніми дослідженнями здійснено аналіз сучасного стану функціонування систем підготовки та мотивації офіцерського складу національної гвардії України [3], а також обґрунтовані теоретичні основи вдосконалення професійного розвитку офіцерського складу Національної гвардії України [4]. Виходячи з результатів зазначених наукових доробок, а також враховуючи завдання по інтеграції в систему НАТО [1; 5-6], необхідна така концептуальна модель у поєднанні формальної та неформальної освіти, що задовольнить вимоги та виклики до сучасної системи професійної підготовки офіцерів і надасть їй значно вищі стандарти.

Спонування до якісної інтеграції ставить необхідність до формування

проміжних підготовчих етапів, що являють собою набуття офіцером нових та (або) вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності. Для вирішення цієї проблеми доречно у Академії запровадити систему курсів підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів на базі спеціалізованої професійної підготовки офіцерів, яка буде змістовно наповнена тотожними рівням стандартів військової освіти країн-членів НАТО [7].

Таким чином, можливо сформулювати наступні прогнозовані результати зміни системи військової освіти при впровадженні системи курсів підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів:

- контроль та корегування процесу підготовки на тактичному та оперативному рівнях, враховуючи досвід виконання бойових (спеціальних) завдань Національною гвардією України із забезпечення національної безпеки;
- здійснення оптимального поєднання для Національної гвардії України формальної та неформальної систем освіти;
- досягнення значно вищих в порівнянні з минулими показників професійної підготовки офіцерського складу;
- надання можливості постійно вдосконалювати свої навички, впливати на процес навчання;
- можливість об'єднання в глобальній мережі підготовки НАТО, що надасть доступ до актуальної інформації в режимі постійного оновлення;
- необхідний баланс своєчасності підготовки та оптимальності часу на неї; не виправдано довге навчання спонукає до перевитрат ресурсів, коротке – призведе до некомпетентності фахівця;
- відповідність запитам сьогодення, спроможність адаптуватися в заданих умовах функціонування для побудови самобутньої системи, що враховує досвід виконання завдань із забезпечення національної безпеки та підготовку провідних держав світу.

Список використаних джерел

1. Концепція трансформації системи військової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
2. Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
3. Головня А., Белай С. Теоретичні основи вдосконалення професійного розвитку офіцерського складу Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2021. № 2(77). С. 35–41.
4. Головня А., Белай С. Аналіз сучасного стану функціонування систем підготовки та мотивації офіцерського складу Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2022. № 4(83). С. 27-33.
5. Про Стратегію воєнної безпеки України : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року затверджене Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення: 01.12.2023).
6. Стратегічна концепція НАТО – 2022 : ухвалена главами держав і урядів на Мадридському саміті НАТО 29 червня 2022 року. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept-ukr.pdf (дата звернення: 01.12.2023).
7. Yemanov V., Trobyuk V. Establishment and development of professional military education of the security forces of Ukraine / World trends in the use of interactive technologies in education. International collective monograph. Intellebence Transportation System And Smart City Institute. Lima, Peru, 2023. Pp. 155 – 170.